

НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЯ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

*Посібник для керівників
хореографічних колективів*

Рекомендовано до друку методичною секцією хореографів та фольклористів навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Тернопільській області.

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 85.32
Н28

Рецензент:
Методист НМЦПТО у Тернопільській області
М. М. Кришук

Рекомендовано до друку методичною секцією хореографів та фольклористів навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Тернопільській області.
(Протокол №3 від 16.05.05 р.)

Народна хореографія Тернопільщини: Посібник для керівників хореографічних Н28 гуртків / Упор. Козловський І. В. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. — 40 с.

ISBN 978-966-408-134-1

Видання містить добірку народних хореографічних творів, які детально описані і цілком можуть слугувати своєрідним посібником для любителів фольклорних танців і тих, хто танцює професійно.

Розраховано на керівників танцювальних фольклорних колективів, студентів культосвітніх закладів, усіх шанувальників народної пісенної та хореографічної творчості.

ББК 85.32

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

Навчальне видання

НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЯ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Упорядник **Козловський Ігор Васильович**

Головний редактор *Б. С. Будний*

Редактор *Т. І. Риженко*

Музичний редактор *В. М. Островський*

Художник *В. А. Басалига*

Комп'ютерна верстка *В. М. Сидір*

Підписано до друку 01.09.2006. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 2,33. Умовн. фарбо-відб. 2,33.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

© Козловський І. В., 2007
© Навчальна книга – Богдан,
макет, художнє оформлення, 2007

ISBN 978-966-408-134-1

ХОРОВОДИ

“Як усі інші види мистецтва, танець відображає дійсність, що нас оточує, розкриває навколишнє життя у всіх його проявах”.

Андрій Гуменюк

Народне танцювальне мистецтво сягає часів первісного ладу, коли наші пращури поклонялися явищам природи, обожествляли їх, наділяли рисами людського характеру. Вшановуючи їх, вони здійснювали обряди, пов’язані з магічними діями, під час яких здійснювали різні заклинання, замовляння, ворожіння. В народних обрядах особлива роль надавалася пісням, танцям та інструментальній музиці, що становили художнє оформлення обрядів.

Однією з найдавніших форм народного танцювального мистецтва є хороводи. Виконання хороводів було неподільно пов’язане із народним календарем: зустріч Нового року, весни, початку літа тощо. Тому умовно їх можна поділити на такі цикли: зимовий, весняний, русальний, купальський, осінній.

Хоровод як танець формувався протягом віків. На його самобутність впливали певні географічні, історичні, соціально-економічні умови. А сам танець утворився внаслідок розширення дії народних ігор та ігрищ, що були невід’ємною частиною звичаєвості, обрядовості в язичницьких уявленнях різних етнічних груп людей. Відповідно до цього виникло й безліч місцевих, локальних варіантів хороводу, що зрештою стали основою національного музично-хореографічного фольклору.

На Наддніпрянщині, Поділлі, Волині хороводи називають веснянками, в Галичині – гаївками, гагілками, ягілками, маївками тощо, в деяких надбужанських, забужанських селах та на Волині – рогульками (ругуленьками), на Слобожанщині, Чернігівщині, Сумщині – карагодами. Зазначимо, що назва “гаївка” походить від слова “гай”, а “ягілка” від назви латинського весняного бога сонця Ягело, який трансформувався в Україні на бога Ярила.

Весну у слов’янських народів зустрічали урочисто, радісно, святково, з піснями, іграми, розвагами, танцями, які народ назвав надзвичайно поетично і

образно – веснянками.

Традиційно веснянки співали і водили лише дівчата. Дівчата нерідко порівнюються з красним сонцем (чи не відгомін це матріархату?) і були в давнину призвідницями багатьох весняних русальських, купальських ігрищ.

Пізніше в хороводах, точніше в хороводських іграх, беруть участь і парубки (про це свідчать тексти багатьох хороводних ігор). Інколи роль батька, матері грали літні чоловіки та жінки.

Діти завжди були присутні на цих народних святах. Дорослі часто ставили їх у кінець хороводу “аби вчилися звичаю”.

У хороводах присутні майже всі елементи хореографічного малюнка: гурт, ряд, півколо, коло, два кола, що рухаються в протилежних напрямках, звивиста або спіралеподібна лінія, “вісімка”, “ворота”, різноманітні “зірочки”, “плетіння” тощо.

У більшості хороводів учасники утворюють коло. Побравшись за руки, вони під власний спів ідуть за чи проти ходу годинникової стрілки. Танцювальна лексика хороводів не є складною. Це простий і перемінний крок, доріжка, вихилас, потрійний притуп та ін.

Значно поживляють хороводи солісти-танцюристи, які, як правило, знаходяться у центрі кола, півкола, чи поміж окремими лініями. Вони за допомогою певних рухів, жестів, поз і виразної міміки відтворюють зміст хороводу.

Так, у хороводах, що відображають процес праці, основну роль відіграє пантоміма-ілюстрація.

ПРОСО

Це чи не найдавніший хоровод, що тісно пов’язаний з весняною обрядовістю.

Домінуюча роль у цьому хороводі належить музиці та поезії, що дає можливість для вільної хореографічної імпровізації: різноманітні ходи, притупи, виробничо-ілюстративні рухи.

Не поспішаючи

А ми по-ле-ви-о-рем, ви-о-рем,
ой Лед, Ле-дом, ви-о-рем, ви-о-рем.